

СЕКЦІЯ 1. СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИНАХ: ВОЛОНТЕРСЬКИЙ РУХ

БОЯРЧУК А. І.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри зовнішньоекономічної діяльності
Херсонський національний технічний університет
м. Херсон, Україна*

АДВОКАТОВА Н. О.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки та фінансів
Херсонський державний аграрний університет
м. Херсон, Україна*

Однією з визначальних рис сьогодення є відродження руху, який би залучав українців до участі у зміні всіх сторін життя соціумів на краще, формування сучасних відносин у суспільстві. Таким рухом можна вважати волонтерським, як глобальний процес об'єднання людей, які прагнуть зробити внесок на благо свого та світового співтовариства. Так, волонтерська робота допомагає людям досягти більшого впливу на власне життя. Зокрема участь у волонтерській діяльності людей, які самі потребують допомоги (самотні пенсіонери, люди з особливими потребами, малозабезпечені, діти-сироти тощо), зарекомендувала себе як шлях, що допомагає їм змінити своє життя на краще [1]. Дослідження основ волонтерського руху в Україні можна знайти в роботах К. Василенко [2], Ю. Каздобіна [3], Г. Крапівіна [4], Д. Нудьга [5] тощо.

Як результат змін, що відбуваються, формується українське громадянське суспільство, сила й рівень розвитку якого залежать від ступеня залучення всіх його членів у творчу діяльність. Але сила громадянського суспільства залежить безпосередньо й від того, наскільки Україна, як інститут влади, розвиває та заохочує ініціативу своїх громадян, створює інфраструктуру для реалізації потенціалу людей, які добровільно беруть участь у розбудові країни.

Термін «волонтер» почав використовуватися ще наприкінці XVIII ст. у Франції. У 1792 р. під час Великої французької революції було розпущено королівську армію, але коли до кордонів країни підійшли австрійські війська, Франції терміново знадобився захист, і тоді селяни, робітники та ремісники почали добровільно записуватися до національної гвардії. Їх називали волонтерам.

Роком виникнення волонтерського руху вважається 1859. Саме тоді французький письменник-журналіст А. Дюман (1828-1910 рр.), вражений кривавими картинами битви при Сольфоріно, запропонував ідею створення Червоного Хреста, яка працювала б на волонтерських засадах і надавала першу медичну допомогу пораненим бійцям. Принципами, сформульованими Дюманом, керуються сьогодні волонтерські організації в усьому світі [6].

В Україні існує велика кількість недержавних, громадських і благодійних організацій. За даними Державної реєстраційної служби України станом на 1.06.2013 р. кількість зареєстрованих громадських організацій (спілок об'єднань громадян) становила 50850 (з них 3599 всеукраїнських та міжнародних громадських організацій та спілок) [7]. Ці легалізовані громадські організації із всеукраїнським та міжнародним статусом розв'язують актуальні для суспільства завдання: допомагають найбільш уразливим категоріям населення (інвалідам, літнім людям, невиліковно хворим, дітям-сиротам, неблагополучним сім'ям), переймаються питаннями екології та ін.

Нормативно-правовими актами, що діють у відповідній сфері суспільних відносин, є: Закон України «Про волонтерську діяльність» [8], Закон України «Про Загальнодержавну програму підтримки молоді на 2004-2008 рр.» [9], Закон України «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю» [10], Закон України «Про соціальні послуги» [11], Закон України «Про страхування» [12], Постанова КМУ «Про затвердження Положення про волонтерську діяльність у сфері надання соціальних послуг» [13], Розпорядження Президента України «Про організацію проведення в Україні у 2001 р. міжнародного року волонтерів» [14], Розпорядження КМУ «Про утворення Координаційної ради з питань розвитку і підтримки волонтерського руху» [15], Указ Президента України «Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації» [16].

Ідеї державної підтримки та популяризації волонтерства в Україні набули свого розвитку в Указі Президента України «Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації» [16], яким передбачається розроблення державної цільової програми розвитку волонтерської діяльності, проведення щорічного конкурсу «Волонтер року» та інших заходів національного значення, спрямованих на популяризацію волонтерського руху, внесення пропозицій щодо удосконалення Закону України «Про волонтерську діяльність» [8] тощо.

Втім дослідники соціально-трудових відносин ринку праці світового волонтерства вважають за необхідне при формуванні національного правового поля, що регулює добровольчу діяльність, дотримуватися наступних позицій:

- регулювання однієї форми волонтерства не повинно виключати існування інших форм, а саме: неформальних або ситуативних волонтерських ініціатив;
- законодавча база має полегшувати волонтерську діяльність та регламентувати її;
- законодавство має забезпечувати належний захист і стимулювання волонтера, не відохочуючи людей від праці на волонтерських засадах;

- жорстке регулювання може пригнічувати спонтанні ініціативи, лягати тягарем на малі некомерційні організації, і пригноблювати дух волонтерства;
- кожна країна має знайти власну модель регулювання волонтерської діяльності, виходячи зі своїх соціальних, культурних та економічних умов;
- держава у взаємодії з організаціями громадського суспільства та іншими зацікавленими сторонами має всебічно аналізувати свої правові системи (зокрема проаналізувати вплив дії прийнятих законодавчих актів на волонтерську діяльність, відповідність запропонованих змін місцевим потребам);
- якщо законодавча база пригнічує волонтерську діяльність, то наступним кроком стає прийняття рішень про те, як усунути ці перешкоди: за допомогою окремого закону (Угорщина), спеціального розділу в законі (Латвія і Польща) або внесення змін в чинне законодавство [4].

Проте розвиток волонтерського руху в окремих регіонах України має свої характерні особливості. Так, мотивацію волонтерства на Херсонщині можна розділити на нематеріальні підгрупи:

- Альтруїзм (безкорисливе бажання робити добро).
- Соціальна мотивація – ґрунтується на основі контактів з другими людьми. Волонтерська група в такому випадку розглядається як соціальна група, а не робоча.
- Предметна мотивація – досягнення якихось особистих цілей: застосування власного досвіду, отримання навиків, покращання власного резюме і т.п.

Нажаль, Україна ще тільки починає приймати волонтерство в своє життя. І до недавня багато хто до сих пір сприймав волонтерство, волонтерський або як щось добровільно-примусове, або нереальне. Щоправда у зв'язку з воєнною агресією Росії в Україні наше населення все ж активізувалось і мобілізувалось, й багато людей, далеких раніше від волонтерства, допомагає, як може: хтось грошима, хтось своїм вільним часом [5].

Проблеми, з якими стикається волонтерського руху в Україні можна пояснити, а саме: складним економічним становищем населення; кризовим станом багатьох некомерційних і державних організацій; недостатньо розвиненою правовою базою й інформаційною; недостатньою розвиненістю інститутів громадянського суспільства; низькою престижністю волонтера із-за соціальних стереотипів українського соціуму.

Хоча й відсутні порівняльні статистичні дані, дослідження багатьох науковців показують, що протягом останнього десятиріччя спостерігається загальна тенденція до зростання кількості волонтерів в усьому світі. Це пов'язано з більш глибоким усвідомленням соціальних та екологічних проблем, залученням волонтерів у сферу надання державних послуг, підвищенням активності літніх людей, а також зміна суспільного сприйняття волонтерства. Сьогодні основними напрямками громадської діяльності є спорт, культура, благодійні проекти, робота у місцевих громадах [2].

Волонтерський рух в Україні ще не став масовим, але вже дозволяє говорити про себе як про громадське явище. Тому є нагальна необхідність розробки науковцями системного вивчення волонтерського руху як ефективного інструменту підтримки та розвитку українського державного суспільства.

Література:

1. Історія волонтерського руху // Всеукраїнський громадський центр «Волонтер» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.volunteer.kiev.ua.
2. *Волонтерство – рух, що змінює суспільство* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: poruch.ua/volonterstvo-ruh-shho-zminyuue-suspilstvo.html
3. Каздобіна Ю. Журнал Волонтерство в Україні як рушій демократичного розвитку // Громадське суспільство. Research Update. Vol. 21. – № 8/733. – 27 March 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ucipr.kiev.ua/publications/volonterstvo-v-ukraini-iak-rushii-demokraticchnogo
4. Крапівіна Г.О. Світовий волонтерський рух: стан і статус // Вісник економічної науки України. – 2012. – № 1. – С. 73-76.
5. Нудьга Д. Робота з волонтерами та її соціальне значення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zahyst.ks.ua/2014/09/roбота-z-volonterami-ta-%D1%97%D1%97-socialne-znachennya/>
6. Серцем покликані до милосердя: волонтерський рух в Україні та світі : інформаційні матеріали для написання рефератів / уклад. В.І. Матяш. – Полтава, 2014. – 36 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: libgonchar.org/index.php?option=com_content&view=article&id=257%3A2014-09-19-13-02-56&catid=214&Itemid=28&lang=uk
7. Перелік громадських формувань // Державна реєстраційна служба України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.drсу.gov.ua/show/199
8. Закон України Про волонтерську діяльність від 05.03.2015 № 246-VIII зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3236-17
9. Закон України Про Загальнодержавну програму підтримки молоді на 2004-2008 рр. від 18.11.2003 № 1281-IV зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1281-15
10. Закон України Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю від 06.11.2012 № 5477-VI зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2558-14
11. Закон України Про соціальні послуги від 8.09.2012 № 5290-VI зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon2.rada.gov.ua/laws/show/966-15
12. Закон України Про страхування від 05.03.2015 № 246-VIII зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon1.rada.gov.ua/laws/
13. Постанова КМУ Про затвердження Положення про волонтерську діяльність у сфері надання соціальних послуг від 10.12.2003 № 1895 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1895-2003-%D0%BF
14. Розпорядження Президента України Про організацію проведення в Україні у 2001 році від 22.03.2001 № 67/2001-рп [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon2.rada.gov.ua/laws/show/67/2001-%D1%80%D0%BF
15. Розпорядження КМУ Про утворення Координаційної ради з питань розвитку та підтримки волонтерського руху від 23.04.2003 № 225-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon2.rada.gov.ua/laws/show/225-2003-%D1%80
16. Указ Президента України Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації 2015 від 28.04.2015 № 246 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon3.rada.gov.ua/laws/show/212/2012